

SINOPSIS DE LES CLASSES

Curs 2018-2019

2on Trimestre

RAMON SOLSONA I SANCHO

LES OBRES HIDROELÈCTRIQUES COM A MATÈRIA NOVEL·LABLE

21

Allò que va passar a Cardós recrea les complexes obres hidroelèctriques que van sacsejar la Vall de Cardós entre els anys 1959 i 1974. És una novel·la coral amb històries que s'entrecreuen i s'acceleren a partir de l'assassinat d'un guàrdia civil. El teló de fons és el canvi que es va produint a la societat el 1965 i l'onada de treballadors que arriben a la vall per guanyar-se la vida en unes condicions dures i un clima rigorós.

Les de Cardós s'inscriuen en la sèrie de grans obres hidroelèctriques que al llarg del segle XX van canviar la fesomia física i humana del Pirineu al llarg de tot el segle XX, especialment al Pallars i la Ribagorça. Cada vegada que encenem un llum o endollem un aparell, ens beneficiem de l'esforç i els sacrificis de milers i milers de persones anònimes que van fer possibles uns treballs gegantins.

MANUEL MANONELLES I TARRAGÓ

EN EL CENTENARI DE LA FI DE LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL. HERÈNCIES VIVES, LLIÇONS APRESES?

22

Quin nexa uneix l'actual guerra civil a Síria, la política d'austeritat imposada per Alemanya durant la darrera crisi econòmico-financiera o el conflicte àrab-israelià? Doncs el seu origen, que rau en el món que nasqué ara fa cent anys, en un vagó de tren a Compiègne, al nord-est de París.

I és que l'11 de Novembre de 1918 es signava, en l'esmentat vagó de tren, l'armistici entre les potències aliades i l'Imperi Alemany. Aquest fet significava *de facto* la fi de la Primera Guerra Mundial (1914-18), un conflicte que canviaria el món. Seguirien les conferències de pau de París, i els tractats de pau de Versalles, el de Sèvres i d'altres. El naixement de la Societat de Nacions, la política de "reparacions" o la dissolució de l'Imperi Otomà. Tot de fets que avui, encara, estan presents en l'agenda política internacional i marquen la vida de milions de persones.

DAVID SERRANO BLANQUER

EL COL·LECTIU LGTBI DURANT EL NAZISME

23

La persecució del col·lectiu LGTBI a Alemanya és molt anterior al nazisme. És un dels temes tabús dintre la temàtica concentracionària. La seva persecució es perllonga més enllà del nazisme. Els testimonis, entre l'oblit i la lluita.

La presència LGTBI als camps de concentració i extermini de l'Alemanya nazi (1933-1945) és un dels temes més desconeguts de l'univers dels camps. I no se circumscriu a aquesta etapa sinó que ve de més lluny i continua fins a finals de segle XX.

MARC BATLLE SANTASUANA
DELS CARRERS DE SABADELL (II)

24

Anys enrere només tenien una placa. Actualment tenen una placa i quatre mots que expliquen d'on ve el nom. A les plaques no hi cap res més. Però els noms dels carrers de la nostra ciutat tenen tota una història al darrere que val la pena conèixer.

Noms de pobles i ciutats, noms de sabadellenques i sabadellencs il·lustres, noms de sants, noms d'intel·lectuals, noms d'artistes, d'artesans, de polítics, d'educadors, de rius i de muntanyes, noms populars i personatges populars.

Refrescarem la memòria de qui en tingui i picarem l'ullet a qui estigui interessat en saber perquè el nom del seu carrer o plaça va fer mèrits per ser-hi.

DAVID REVELLES SORIANO
PISTOLERS DE BARCELONA

25

Barcelona, La Rosa de Foc, com va ser rebatejada, era una ciutat perillosa on pràcticament cada dia moria algú cosit a trets. Xarxes de grups armats –anarquistes de la CNT, el sometent, assassins pagats per la patronal- coexistien a banda i banda. Pistolers a sou i el crim, així com les vagues violentes com la de La Canadenca, el febrer i març de 1919, eren un tema quotidià per als barcelonins de l'època. Aquesta va ser la dinàmica a Barcelona entre 1917 i 1923, quan el pistolerisme va adquirir el seu punt àlgid: gairebé mil persones van morir durant aquest sexenni sagnant. Per això aquesta conferència, just quan es commemora el centenari d'aquest període, és una aproximació a aquesta ciutat implacable a la vegada que fascinant on personalitats com Salvador Seguí, el Noi del Sucre, van morir sota les bales. En definitiva, un viatge en el temps a una Barcelona controlada per gàngsters on no hi faltaran les nits infinites als cabarets de la Rambla o als prostíbuls del Raval...

ANNA M^a VILLALONGA I FERNÀNDEZ
PEDROLO, MÉS ENLLÀ DEL MECANOSCRIT

26

Aproximació a la figura de Manuel de Pedrolo, l'autor més prolífic i fecund de les lletres catalanes del segle XX. Conreador de tots els gèneres literaris (teatre, poesia, relat, novel·la, dietaris, articles, poesia visual, traducció), és conegut bàsicament per una de les seves obres menors, "Mecanoscrit del segon origen". En l'Any de celebració del centenari del seu naixement, és el moment de situar-lo en el lloc que es mereix. Per la magnitud de la seva obra i per tot allò que va representar, tant des de posicions literàries innovadores com des de la seva voluntat inequívoca de servei al país.

ANTONI ARBONÉS I PETIT
JAPÓ, EL PAÍS DE LA MEMÒRIA PROFUNDA

27

El Japó és un país modern amb les arrels ben afermades en la terra i en les essències de l'antiguitat. Capaç d'enginyar el robot més sofisticat i alhora tenir cura del bonsai més delicat. També una societat amarada pel zen, que gaudeix de la contemplació de la natura. Disciplinada, cerimonial, supersticiosa i humil, per bé que avançada, i profundament cívica.

Un viatge al Japó ens convida a recórrer les seves ciutats, jardins i paisatges; a testimoniar i compartir l'harmonia perfecte entre l'arquitectura més avantguardista, els vells temples i santuaris sintoistes i la

simplicitat de les cases tradicionals de fusta. En definitiva, a desmuntar mites i a viure de prop una cultura fascinant, alhora que complexa, que ha sabut aprofitar els traumes del passat per renéixer amb més força i convicció en el present.

RAMON SANS ROVIRA

LA TRANSICIÓ ENERGÈTICA DEL SEGLE XXI (TE21)

28

En el treball *La transició energètica del segle XXI (TE21)* es desmunta la gran quantitat de fal·làcies i d'errors de comptabilitat per aturar o demorar la imprescindible i necessària transició energètica i demostra amb dades ben concretes i contundents que una transició, que anomena **TE21**, cap el 100% renovable és absolutament viable tant econòmicament, com energètica, com territorial, com, i sobre tot, climàtica i mediambiental.

JOAN VIVES BELLALTA

GIOACHINO ROSSINI, EL CIGNE DEL BEL CANTO
(150 ANYS DE LA SEVA MORT)

29

Gioachino Rossini (1792-1868). Hereu directe de la gran tradició de l'òpera còmica napolitana, Rossini va fer una carrera meteòrica. Debuta amb òpera *buffa* a Venècia el 1810 i estrena la seva darrera òpera a París el 1829, plenament immers en el nou romanticisme. Entre mig havien sorgit poc menys de 40 títols en 20 anys.

Les quatre dècades que li quedaven de vida les va sovintejar entre la composició de música sacra i cançons de saló, pedagogia musical i una intensa vida social on la bona taula va ser un veritable leit-motiv.

Retrobem Rossini 150 anys després de la seva mort.

JORDI HERRERA JOANCOMARTI

LES CRIPTOMONEDES: QUÈ SÓN ELS BITCOINS I COM FUNCIONEN

30

L'any 2009 un autor(s) sota el pseudònim de Satoshi Nakamoto va desenvolupar un programa que permetia la creació d'una nova moneda digital: el bitcoin. La principal diferència amb altres sistemes que havien estat creats anteriorment era que en aquesta ocasió el sistema creat no precisava cap autoritat central que les fes funcionar i la seva seguretat es basava únicament en mecanismes criptogràfics i de consens entre els usuaris que utilitzen el sistema. S'eliminava així la necessitat d'una entitat de confiança que tradicionalment havien jugat els governs amb l'emissió de moneda i s'obria la porta a un sistema monetari no controlat pels estats. En aquesta xerrada mirarem de posar una mica de llum al desconegut món de les criptomonedes, tot explicant-ne el seu funcionament i quins avantatges o inconvenients poden representar per als seus usuaris.

JAUME ROCA BURNIOL

HISTÒRIA DEL BANY I LA HIGIENE PERSONAL. EL PAPER DE LA CIÈNCIA MÈDICA

31

S'exposen els hàbits higiènics de la societat des del món clàssic grec i romà fins els nostres dies. Es recalca el fet que des de mitjans del segle XIV fins a finals del segle XIX; és a dir, durant cinc segles, la gen del món occidental no es banyava. Només es rentaven la cara i les mans.

Es creia que a través dels porus de la pell l'aigua podia penetrar al cos i introduir-hi "miasmes" nocives per a la salut. Aquesta creença venia recolzada per els criteris de la ciència mèdica; criteris que van imperar fins a l'inici del segle XIX.

32

DAVID VILA I ROS

I SI EXPLIQUEM UN CONTE?

El conte, sobre el qual s'ha basat la tradició oral, ha permès a la humanitat explicar la realitat, vestir-la o, fins i tot, transformar-la. Sense el conte, la literatura universal no seria la mateixa. Amb una idiosincràsia única i amb unes característiques genuïnes que el diferencien clarament de la novel·la, el conte continua sent, tot i així, un gènere infravalorat, un gènere considerat menor.

Amb aquesta conferència expliquem què és el conte (i el microconte), aclarim que també és un gènere adreçat als adults, conreat amb èxit per guanyadors del Premi Nobel de Literatura, i mostrem, partint de contes propis, l'abast del gènere i les grans possibilitats d'interpretació que ofereix al lector.

33

ALBERT BEORLEGUI I TOUS

SHAKESPEARE I EL CINEMA. 1ª PART

Quan mencionem el nom de William Shakespeare no només evoquem un dels colossos de la literatura universal, sinó també, i paradoxalment, una mena de respecte reverencial, que és jutjat amb lleugeresa com un autor avorrit que té obres on tothom acaba morint al final. Sortosament, el cinema ha contribuït enormement a la difusió de la seva obra i en aquesta conferència, la primera de les dues sobre el tema, es proposa una guia bàsica de Shakespeare i les seves obres a través d'algunes de les millors adaptacions que s'han fet en pel·lícules.

La conferència comença amb una aproximació a la seva figura amb dos films: **Shakespeare in love** (1997), i **Anonymous** (2011), i després, la sessió se centra en un breu anàlisi de cinc de les seves grans comèdies (**El somni d'una nit d'estiu**, **La doma de la fera**, **Nit de Reis**, **El mercader de Venècia** i **Molt soroll per no res**), complementat amb alguns fragments ben escollits de les seves millors versions cinematogràfiques.

En un llenguatge planer, apta per a tots els públics, però sense faltar al respecte a l'autor, la primera part de "Shakespeare al cinema: guia bàsica", posa a l'abast de qualsevol persona interessada, el descobriment (o redescobriment) d'un dels grans patrimonis literaris mundials.

34

LLUÍS CABAL GUARRO

LA SARSUELA: UN GÈNERE MALTRACTAT I NO TAN "CHICO"

Injustament considerat un gènere menor, la sarsuela pateix un desprestigi artístic i un cert "maltractament" institucional quan en realitat és un gran gènere. Fidel retrat costumista, ens ha deixat obres d'extraordinària bellesa i qualitat musical.

JORDI SALUDES CLOSA
LA NATURA DELS FRACTALS

35

Des de fa temps hi ha interès per a utilitzar les matemàtiques en el coneixement de la natura i de l'ésser humà.

Els fractals serveixen per a entendre la forma dels objectes naturals com ara arbres, núvols i paisatges, a més de tenir aplicacions pràctiques i estar en el nucli de preguntes importants de les matemàtiques.

IGNASI MORETA TUSQUETS
RAIMON PANIKKAR, ENTRE ORIENT I OCCIDENT

36

Raimon Panikkar (Barcelona 1918 – Tavertet 2010) és una de les veus més rellevants que ha donat el pensament català al món. Es tracta d'un pensador amb una obra sòlida, ambiciosa i reconeguda en l'àmbit del diàleg intercultural i interreligiós, la cultura de la pau, l'hinduisme, el budisme, la mística, la filosofia i la ciència.

La conferència té com a objectiu explicar els trets més rellevants de la figura de Panikkar, relacionant vida i obra, per tal d'oferir algunes claus que facilitin endinsar-se en la lectura dels seus llibres.

ANNA SOLER I MEMBRIVES
LA CRISI DE LES PESQUERIES, I LA CO-GESTIÓ COM A MODEL RECENT D'ÈXIT

37

Les pesqueries s'estan col·lapsant, i això és un fet. Els models de gestió pesquera actuals, i que es porten anys duent a terme, per bé que s'han millorat molt amb l'ajut de les tecnologies i recerca, segueixen sent encara no òptims. Ens cal un canvi de mentalitat entre els diferents agents implicats. S'ha de redefinir la relació entre científic i pescador. La co-gestió és un nou model de gestió que pot servir per fer els recursos pesquers més sostenibles al llarg dels anys. Veurem algun exemple proper, com n'és la Gamba de Palamós.

FREDERIC SESÉ SABARTÉS
L'EVOLUCIÓ DE L'ORQUESTRA SIMFÒNICA (IV)

38

En aquest curs 18-19 culminarem, amb la quarta i quinta parts, les xerrades sota el títol "Evolució de l'orquestra simfònica" que volen mostrar que l'orquestra no ha estat una formació tancada i monolítica sinó que, ben al contrari, s'ha adaptat a les èpoques, espais i necessitats que ha anat transitant i, especialment, com s'ha produït la interrelació entre la creació, els compositors, i la interpretació: la millora dels instruments i de les tècniques interpretatives.

La primera part va abraçar el Barroc, especialment l'Orquestra de Cambra o de cordes soles.

La segona part es va centrar en el Classicisme, on l'orquestra queda configurada.

La tercera part va ser per al Romanticisme, on l'orquestra es desenvolupa àmpliament.

A la quarta xerrada la cronologia es bifurca. Per un cantó hi ha el simfonisme post-romàntic que porta l'orquestra a límits mastodòntics i, en contrast, hi ha l'impressionisme on el què interessa són els detalls i el color.

JORDI GONZÁLEZ LLÀCER

LEONARDO DA VINCI: LA PLENITUD DEL RENAIXEMENT ITALIÀ

39

Leonardo fou l'encarnació de l'ideal humanista de l'home total, l'artista, el filòsof, l'home de ciència, l'estudiós de la natura, l'enginyer; en resum: un veritable Faust *avant la page*. Va ser el primer a descriure empíricament l'estructura interna del cos humà, el primer a fer disseccions sistemàtiques de cadàvers en una època en què aquesta mena de recerques estava vedada. Per una altra banda, moltes de les seves pintures i escultures s'han perdut o es troben força malmeses, una mostra més dels riscos de la dèria experimental, del polifacetisme, de la versatilitat extraordinària de l'artista toscà.

CARLES HERVÁS PUYAL

LA CIRURGIA A LA GUERRA CIVIL: UNA VISIÓ A TRAVÉS DELS ARXIU PERSONALS

40

Se n'ha parlat molt dels avenços mèdics i quirúrgics apareguts en el context de la guerra civil espanyola de 1936-39 (tractament de les ferides, bancs de sang, etc.). Però se sap menys de les condicions en què molts d'aquells professionals van haver de fer la seva feina.

La consulta de documentació inèdita procedent d'arxius personals que diverses famílies han posat a disposició de l'arxiu del Col·legi de Metges i del Museu d'Història de la Medicina de Catalunya ens ha permès aprofundir en el coneixement de l'entorn en què es movien i dels mitjans de què disposaven. A través dels testimonis de tres metges participants en el conflicte, veurem de primera mà com va ser aquell període on la tasca humanitària i esforçada d'aquells professionals va ajudar a salvar vides dins d'una tragèdia de dimensions mai viscudes.

VICENÇ LOZANO ALEMANY

ESCÀNDOLS EN EL PONTIFICAT DEL PAPA FRANCESC

41

Un sacerdot espanyol i una relacions públiques italiana són detinguts al Vaticà i es desencadenen tot un seguit de filtracions de documents que acaben publicats en dos llibres. Esclata l'anomenat Vatileaks2.

El Vaticà inicia un judici que acaba amb un pacte. Els documents filtrats demostren importants escàndols a les institucions econòmiques de la Santa Seu, una vida de privilegis per a molts sectors vaticans, fosques trames sexuals i conspiracions contra el mateix pontífex. El Papa Francesc no ha aconseguit fer net a la Cúria i a la Banca Vaticana. Les seves reformes, de moment, no han tingut l'èxit esperat. Ha perdut la batalla... però guanyarà la guerra?

Tot s'ha enterbolit pels recents escàndols de pederàstia que han esclatat als EUA, Xile, Alemanya.

Un periple per un Vaticà on encara s'oculten importants secrets.

JOAN SERRA RENOM

CENTENARI DE LA TORRE DE L'AIGUA (1918-2018): REFLEXIONS SOBRE LA SEVA AUTORIA

42

La Gran Guerra (1914-1918) i la Torre de l'Aigua: el context històric.

La recerca sobre l'autoria ens porten el testimoni de tres persones molt properes a autors i col·laboradors. També analitzarem l'obra arquitectònica de Josep Renom i de Lluís Homs, així com l'empresa constructora que realitzà l'obra.

SÒNIA SÁNCHEZ MATEO

L'AIGUA ÉS VIDA: BIODIVERSITAT ALS NOSTRS RIUS I EL SEU PAPER INDICADOR

43

L'aigua dolça representa únicament el 2,5% de l'aigua del planeta i d'aquest percentatge, únicament l'1,6% representa l'aigua que flueix pels cursos fluvials. Es tracta doncs d'un element molt poc abundant amb una importància molt significativa per al manteniment de la vida associada als rius. En aquest sentit, la qualitat (i quantitat) de l'aigua esdevé crucial en relació a la salut dels nostres rius. Sota aquesta premissa, es defineixen una sèrie d'indicadors que proporcionen la clau per valorar l'estat de qualitat dels sistemes fluvials i la seva tendència al llarg del temps a partir del monitoratge o seguiment. A partir de l'exemple del projecte *L'Observatori: seguiment d'indicadors en cursos fluvials mediterranis*, veurem alguns exemples de bioindicadors –com és el cas dels macroinvertebrats, de la vegetació de ribera o de les aus, entre d'altres- així com els mètodes que s'empren per avaluar-los. I per acabar, veurem diferents espècies vegetals i animals lligades als cursos fluvials a través d'un petit viatge al llarg del curs fluvial de la Tordera.

ANTONI DALMASES PARDO

LA COLLA DE SABADELL. HUMOR. PROVOCACIÓ I CULTURA

44

Durant prop de deu anys, entre 1919 i 1929, a Sabadell es forma un nucli de joves inquiets que, amb la seva vitalitat i humor provocatiu, malden per desvetllar una ciutat adormida i n'obren les perspectives que la connecten amb la cultura del moment. Se'ls coneix com "La Colla de Sabadell" i enguany en commemorem el centenari.

Els Trabal, Obiols, Oliver, Parcerises, Valls, Avellaneda, Marlet, Vila-Arrufat... que durant els primers anys es lliuren al joc de l'humor absurd provocatiu, formen part d'una minoria de "nois de casa bona" cultes i tenaços que decantaran la seva acció destructiva i ridiculitzadora de la tradició decimonònica i carca, fins arribar a confegir un seguit de propostes i accions culturals per integrar-se a jugar un paper important en el projecte de la Catalunya moderna i culta que es vol construir aleshores.

Veurem els seus inicis fogosos, la descarada vitalitat en el seu pas pel Diari de Sabadell i la seva eficaç i generosa tasca intel·lectual a través de les publicacions, les associacions i l'editorial que creen. Són una colla que va situar Sabadell al mapa de la cultura catalana del segle XX.

JOSEP LLUÍS MARTÍN BERBOIS

ARTHUR CONAN DOYLE I SHERLOCK HOLMES: UNA RELACIÓ D'AMOR I ODI

45

El 1887 el jove metge Arthur Conan Doyle publicava al *Beeton's Christmas Annual* una petita novel·la titulada "Estudi en escarlata" on els protagonistes eren un peculiar detectiu de nom Sherlock Holmes i el seu inseparable company John H. Watson. Tot i que l'èxit literari no fou immediat sí que s'establiren els fonaments del que acabaria convertint-se en un clàssic mundial de la literatura detectivesca des del segle XIX fins els nostres dies.

La bona relació entre l'autor i el personatge fictici no sempre fou fluida. Conan Doyle creia que els casos de Holmes l'impedien realitzar d'altres treballs i per això l'assassinà només sis anys després de crear-lo, sortosament l'autor el ressuscità uns anys després pel delit dels seus milers de lectors.

JORDI CAMINS JUST
SENYORES DE L'ALTA MUNTANYA

46

La sensació generalitzada és de que el gènere femení no ha estat protagonista dels esdeveniments a l'alta muntanya, però la realitat s'allunya d'aquesta impressió. Certament hi ha participat de manera no tan nombrosa com els homes, però sí amb la mateixa intensitat, entusiasme i eficàcia. La història ens en ofereix bons exemples, coneixerem algunes veritables "Senyores" de l'alta muntanya.

CARLES LLADÓ CASABLANCAS
EL METRE TAMBÉ TÉ HISTÒRIA: PER QUÈ I COM S'IMPLEMENTÀ

47

Disposar d'unitats de mesura és una necessitat humana derivada de les activitats de compra-venda. Des de temps remots, la humanitat ha disposat d'unitats de mesura, gairebé sempre vinculades al seu propi cos i a altres activitats socials i econòmiques. Però arribà un cert moment en què, la diversitat d'unitats, més que una riquesa social i cultural era una dificultat. Per aquesta raó, s'emprengueren accions encaminades a unificar les unitats de mesura. El metre, com a unitat de mesura de longitud és el resultat d'una d'aquestes accions. L'establiment del metre va ser l'objectiu d'una empresa científica duta a terme en la dècada de 1790, en la que participaren grans científics i matemàtics de l'època, i en la qual els Països Catalans hi tingueren el seu paper.

ÀLEX GÓMEZ FONT
L'HOMER ORQUESTRA. (L'AVENTURA DELS MÚSICS CATALANS A AMÈRICA.
DE "LA GRAN CASINO" ALS "FATXENDES" DE SABADELL

48

Aquest treball evoca tota una generació de músics, la major part catalans, que durant la dècada dels anys 40 i 50 van deixar enrere la dictadura franquista i van decidir embarcar-se i anar a fer les Amèriques.

El relat pren com a protagonista i fil conductor la figura d'un dels darrers supervivents d'aquella aventura: el multiinstrumentista Jesús Peyrón (Barcelona 1930), que va adoptar el nom artístic de Jesús Moreno.

Peyrón va ser un dels protagonistes destacats de l'edat daurada de les grans orquestres de ball. És l'únic que va saber construir-se una carrera excepcional, actuant als millors escenaris del món i acompanyant a artistes d'alçada com Frank Sinatra, Nat "King" Cole, Edith Piaf, Judy Garland, Benny Goodman, Benny Moré, Xavier Cugat i molts altres.

Però en aquest treball també es recorda l'èxit que van tenir formacions molt anomenades en el seu moment, com Los Chavales de España, o l'orquestra Fatxendes de Sabadell, ambdues formades majoritàriament per músics catalans. És un dels capítols poc recordats de la història musical del nostre país i que va fer història a Cuba durant la dècada dels 50, abans de l'arribada de Fidel Castro.